

1932'den 1973'e Gazi Resim-İş

İDEALİST MEKTEP, ÜRETKEN ATÖLYE

Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü'nün sanatı işle ilişkilendiren özgün sanat eğitimi anlayışını inceleyen sergi, SALT Galata'daki sunumunun ardından 4 Mart'ta Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde açılıyor.

4 Mart-7 Nisan

Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi, Ankara

SALT'ın Türkiye sanat tarihine ilişkin araştırmalarına yeni bir katman olarak hazırlanan ve ilk olarak SALT Galata'da gerçekleştirilen **İdealist Mektep, Üretken Atölye** sergisi, Ankara'da Çankaya Belediyesi iş birliğiyle Çağdaş Sanatlar Merkezi'nde (ÇSM) sunuluyor.

Türkiye'nin modernleşmesi ve ulus inşası süreçlerinin yapı taşlarından Gazi Eğitim Enstitüsü'nün Resim-İş Bölümü, "iş" fikri üzerine kurulu bir müfredata ve "yaparak öğrenme"ye dayalı bir pedagojik yaklaşıma sahiptir. Özgün nitelikte sanat eğitimi veren bölümün ilkeleri, yetiştirdiği sanatçı öğretmenlerin pratiklerinde ifade bulur. **İdealist Mektep, Üretken Atölye**, bölümün kurulduğu 1932 ile enstitüde yatılı öğrencilik sisteminin kaldırıldığı 1973 arasındaki dönemi çeşitli kaynaklar, sözlü tarih çalışmaları ve seçili eserlerle görselleştirir.

İş eğitimi, sanayileşen ülkelerde 19. yüzyıl sonundan itibaren yeni üretim araçlarının kullanımına yönelik olarak yaygınlaşmaya başladı. 20. yüzyıldaysa, geç modernleşen ülkelerin hızlı kalkınma hamlelerinin taşıyıcısı olacak becerikli kuşaklar yetiştirmenin aracı oldu. Eskinin ataletle anıldığı; modern olanın meydana getirme, biçimlendirme ve yararlanmaya dair yetkinliklerle özdeşleştirildiği bu dönüşüm neticesinde birçok ülkede modern pedagojinin esası olarak görüldü. Osmanlı İmparatorluğu'nda iş eğitimi tartışmaları ilk kez 1908'de, Mustafa Satı Bey'in erkek öğretmen okulu İstanbul Dâru'lmuallimîni'ne müdür atanmasıyla ortaya atıldı. İlerleyen yıllarda İsmail Hakkı Baltacıoğlu ve İsmail Hakkı Tonguç gibi düşünürlerin katkılarıyla geliştirilen fikirler, temel oluşturduğu Gazi Eğitim Enstitüsü (1926-27), Halkevleri (1932) ve Köy Enstitüleri (1940) gibi Türkiye'nin önemli kurumlarında hayata geçirildi.

Gazi Resim-İş'te sanatı işle ilişkilendirerek siyasal ve toplumsal bir seferberlik hâline katma çabası, modern cumhuriyetin gereksinim duyduğu, sanat eğitimi ve üretimine hâkim öğretmenlerin gelişiminde etkili oldu. Bölümde resim, grafik ve modelaj gibi sanat atölyeleriyle ağaç, maden ve mukavva işleri gibi uygulamalı iş atölyeleri beraber yer aldı. Öğrencilere, hem ileride verecekleri resim-iş dersleri hem de kendi pratikleri için muhtelif malzeme tanıtılarak bunlarla üretim yapabilme

yeti kazandırıldı. Bu çok yönlü ustalık bilgisinin gelecek kuşaklara katkılarını araştıran **İdealist Mektep, Üretken Atölye**, görüntülü arşiv kayıtları, eğitimci kitapları ve Baltacıoğlu'nun *Yeni Adam* dergisindeki pedagoji tartışmalarıyla Adnan Turani'nin 1960'lardaki *Sanat ve Sanatçılar* dergisinin bütün sayıları ve Halkevleri'nin *Ülkü* dergisinin Resim-İş öğretmenlerince tasarlanmış kapaklarını bir araya getirir. Söz konusu kaynaklara, bölümün öğretmenlerinden ressam ve yazar Malik Aksel'in sanat tarihçisi Martina Becker'in seçkisiyle sunulan tabloları, Türkiye'de fotoğrafın yaygınlaşmasında önemli bir role sahip Şinasi Barutçu'nun dijital ortama aktarılmış fotoğrafları ile bölümde eğitim almış ve vermiş seçili sanatçıların üretimleri eşlik eder.

Nevzat Akoral, Mustafa Aslier, Muammer Bakır, Nevide Gökaydın, Mürşide İçmeli ve Süleyman Saim Tekcan'ın değişik baskı teknikleriyle gerçekleştirdiği eserleri, Resim-İş'teki grafik eğitiminin yapıcı yönlerini görünür kılar. Babası saat tamircisi olan Cengiz Çekil'in bit pazarlarından toplayıp üstüne adını ilaştirdiği saatlerden oluşan *1200 Saat* (2005) işi ve İsmail Saray'ın bu sergi için yeniden hazırladığı *Duvara Ders Anlatma* (1980/2018) enstalasyonu, ayrı pratiklere evrilen üretime örnek teşkil eder. Osman Dinç'in ahşap, cam, keçe ve demirle ürettiği erken dönem işlerinden *Triptik* (1978) ile gündelik hayattan nesnelere çalışan Remzi Savaş'ın demirden terazi ağırlıklarını sembolik bir dille yorumladığı *İsimsiz* (2006), sıra dışı malzemelerin kullanımını değerlendirme imkânı sağlar. Mustafa Altıntaş'ın *Yapıcılar* (2010) resmiye, Köy Enstitüleri'nin iş ve sanatı buluşturan eğitim düzenine gönderme yapar. Sergide, bölüm öğretmenlerinden Gökaydın ve İçmeli ile Hidayet Telli'nin Metin Yurdanur tarafından yapılmış büstleri; Halil Akdeniz'in henüz öğrenciyken kendi hazırladığı yağlı boyayla ürettiği *Kompozisyon* (1964) resmi ve Gülgün Başarır'ın 1965'te Refik Epikman atölyesinde çizdiği bir desen de bulunmaktadır.

İdealist Mektep, Üretken Atölye'nin ÇSM sunumu ayrıca, görsel araştırmacı Ege Berensel'in *İmgeler Okulu* araştırmasından Resim-İş'teki jenerik grafiği ve temel tasarıma dair dersleri detaylandıran filmler ile bölüm mezunu öğretmen Recep Cengizkan'ın iş atölyesinden çeşitli malzemeleri içerir.

Araştırmacılar: Onur Yıldız, Sezin Romi (SALT)

Katkıda bulunanlar: Dilan Ece Yıldız, Gencay Altay, Martina Becker, Niyazi Altunya

Tasarım: Emirhan Altuner, Özgür Şahin (SALT)

Çeviri: Michael D. Sheridan

Teşekkürler: Adem Genç, Ahmet Özol, Ali Cengizkan, Ayşe Önder, Bursa Kent Müzesi, BüroSarıgedik, Eda Derala, Engin Özendes, Ergun Barutçu, Erkan Kıyımçı, Gazi Üniversitesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, Hasan Pekmezci, IMOGA / İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi, İpek Yada, Keskinok Sanat Vakfı, Merinos Tekstil Sanayi

Müzesi, Murat Aksel, Mustafa Ayaz, Müge Cengizkan, Nancy Atakan, Nihat Kahraman, Nuri Aksel, Osman Aziz Yeşil, Samed Karagöz, Tolga Şinoforoğlu, Tuluğ Topçak, Veysel Günay

GÖRSELLER

1.

Gazi Eğitim Enstitüsü, tarihi bilinmiyor
SALT Araştırma, Osman Aziz Yeşil Arşivi

2.

Resim-İş öğrencisi (solda) İsmail Saray sınıf arkadaşlarıyla modelaj atölyesinde, 1967
SALT Araştırma, İsmail Saray Arşivi

3.

Resim-İş öğrencileri Mustafa Altıntaş (solda) ve Cengiz Çekil'in (sağda) rol aldığı bir tiyatro oyunu, 1966
SALT Araştırma, Mustafa Altıntaş Arşivi

4.

Resim-İş öğrencisi (sağdan birinci) Kayıhan Keskinok modelaj atölyesinde, 1944
Keskinok Sanat Vakfı Arşivi

5.

Gazi Eğitim Enstitüsü Müdürü İsmail Hakkı Tonguç (ön sırada soldan beşinci) 1934-1935 öğretim yılında bir grup öğretmen ve öğrenciyle
Niyazi Altunya Arşivi

Basın iletişimi

Zeynep Akan

zeynep.akan@saltonline.org

+90 212 334 22 45

